

КОНСТАТУЈЕ СЕ да објављивању пресуде присуствују:

- *тузилац за ратне злочине Владимир Вукчевић и заменик тужиоца за ратне злочине Миољуб Виторовић,*
- *пуномоћници оштећених адвокат Драгољуб Тодоровић и Наташа Кандић,*
- *браниоци оптужених адвокат Шалић Миломир и адвокат Ђокић Драган, те приправник у канцеларији адвоката Илије Радуловића – Милош Костић, те*
- *да су из просторија Окружног затвора у Београду доведени оптужени Славковић Драган, оптужени Кораћ Иван, Филиповић Синиша и Драгићевић Драгутин.*

Након већања и гласања веће је донело, а председник већа јавно објављује

У ИМЕ НАРОДА

ПРЕСУДУ

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Устаните.

**Оптужени: 1. Славковић Драган, звани «Торо»,
2. Кораћ Иван, звани «Зокс» и
3. Филиповић Синиша, звани «Лопов»**

КРИВИ СУ:

Што су:

За време оружаног сукоба на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), бивше Републике СФРЈ, који се водио између наоружаних формација на страни српског, муслиманског и хрватског народа у периоду од почетка 1992. до 1995. године, као припадници српске стране у сукобу на подручју општине Зворник, кршили правила међународног права и то из чл.3. став 1 тачка 1. под а) и ц) Четврте Женевске конвенције о заштити

грађанских лица за време рата од 12.08.1949.године - ратификоване одлуком Народне скупштине ФНРЈ, («Сл.лист» бр.24/50), те чл.4. став 2 тачка а) и е) Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949.године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II од 08.06.1977. године) и то:

I

Злочини у Дому културе у Челопеку

У периоду од око 05. јуна до средине јуна месеца 1992. године, у Дому културе у Челопеку у коме су боравила 162 цивилна лица муслиманске националности из места Дивич која су била узета за таоце и незаконито затворена, и то од дана 28. маја до око 01. јула 1992. године, а међу којима је било више очева и синова, браће и других ближњих сродника, као припадници јединице у саставу Територијалне одбране Зворника и то:

оптужени Славковић Драган зв.,„Торо“ и Кораћ Иван зв.,„Зокс“, те лице познато са надимком «Пуфта», сви из Краљева као припадници јединице «Пиварски», а **оптужени Филиповић Сениша зв. „Лопов“** као припадник јединице под називом «Игор Марковић», а касније «Жуте осе»,

у више наврата, заједно, у мањим групама или самостално у току ноћи и дана улазили у Дом културе, где су саглашавајући се сваки са предузетом радњом другог, психички мучили затворене цивиле, одводили их из Дома културе без икаквог објашњења, те тако код свих затворених цивила стварали озбиљан и прекомеран страх за свој и живот својих заједно затворених блиских сродника, пошто већину нису вратили и истима се губи сваки траг, а након рата је један број ексхумиран и идентификован у масовној секундарној гробници на месту званом «Црни врх», наносећи им велике патње и нарочито деградирајућим и понижавајућим поступцима према оштећенима нечовечно поступали, а оптужени Славковић Драган и Кораћ Иван и физички мучили, повређивали телесни интегритет и убијали, те су тако:

1.

Оптужени Славковић Драган и Кораћ Иван у више наврата заједно улазили у Дом културе, те учинили следеће:

а) неутврђеног дана, а пре 10.06.1992. године, ушли у Дом са још неколико НН лица, ногама, рукама и разним предметима – палицама и слично,

тукли више од два сата већи број затворених цивила, повређујући на тај начин њихов телесни интегритет, а међу оштећенима су највише тукли рођену браћу **Капицић Смаила, Капицић Сеада и Капицић Ениза**, а заштићеног сведока под псеудонимом «Један» оптужени Славковић ногом ударио у предео прса, а оптужени Кораћ пиштољем у главу, док су оштећене Капициће тако тешко тукли, да су ови од батина пали на под Дома, где је оптужени Славковић више пута ногом ударио у предео мошница оштећеног Капицић Смаила, пребацујући му што је оштећени ожењен Српкињом речима: «Зар ти, балија, да живиш са Српкињом», након чега су руке оштећених Капицића свезали жицом и поново их тукли, а потом одвели из Дома, па се оштећенима Смаилу, Сеаду и Енизу губи сваки траг, а чиме су остале оштећене у Дому психички мучили, наносећи им велике патње;

б) неутврђеног дана у периоду од око 05. до 10.06.1992. године, заједно из Дома извели оштећеног **Хациавдић Хусеина**, а затим и оштећеног **Хациавдић Нурију**, коме је оптужени Славковић рекао: «Немој узимати ципеле, неће ти требати», да би се по извођењу оштећених чули пуцњи, а потом оптужени из Дома извели оштећеног Ефендић Хасана, да би видео да су лишили живота оштећеног Хусеина и Нурију и да ту чињеницу саопшти осталима, што је он и учинио, те на крају из Дома извели и оштећеног Куршумовић Исмета који је морао да у путничко возило утовари мртве – Хусеина и Нурију, а лешеве Хусеина и Нурије су ексхумирани и идентификовани после завршетка рата у масовној секундарној гробници на месту «Црни врх», те на тај начин убили два цивила, а друге оштећене тиме психички мучили, стварајући код њих озбиљан страх за свој и животе својих блиских сродника заједно затворених;

в) неутврђеног дана око 08. јуна 1992. године, ногама и рукама тукли више затворених цивила, међу којима и оштећеног **Тухчић Алмира**, а затим из Дома извели оштећене **Окановић Омера и Мустафић Алију**, које потом нису вратили у Дом, да би се по њиховом извођењу чули пуцњи, те тако физички и психички мучили све оштећене. Посмртни остаци Окановић Омера и Мустафић Алије ексхумирани су и идентификовани после завршетка рата у масовној секундарној гробници на месту званом «Црни врх»;

г) неутврђеног дана, највероватније средином јуна 1992. године, ушли у Дом културе међусобно се обезбеђујући и саглашавајући са предузетим радњама другога, повредили телесни интегритет оштећеног **Тухчић Ејуба** кога је у једном тренутку оптужени Славковић снажно ногом ударио у главу, након чега је оштећени главом ударио у зид, пао на под, те након неколико дана преминуо.

2.

Оптужени Славковић Драган, Кораћ Иван и Филиповић Сениша неутврђеног дана ушли у Дом културе у Челопеку са лицем по надимку «Пуфта», којом приликом су им наредили да се поједини оштећени построје у две врсте и да се **међусобно туку** шамарима, што су они морали и учинити, за које време су се оптужени смејали, навијали, захтевали да туча буде жешћа, те тако нечовечно поступали према оштећенима

3.

Неутврђеног дана **оптужени Славковић Драган** је из пиштоља пуцао у колена оштећеном **Хаџић Изету** и тиме повредио његов телесни интегритет, а потом наредио непознатом лицу да оштећеног изведе напоље, након чега га више није вратио у Дом, те је на тај начин и друге оштећене психички мучио, стварајући код њих озбиљан страх за свој и животе заједно затворених блиских сродника. Оштећени Хаџић Изет је ексхумиран и идентификован по завршетку рата у масовној гробници на «Црном врху».

4.

Неутврђеног дана, највероватније средином јуна месеца 1992. године, **оптужени Кораћ Иван** повређивао телесни интегритет оштећених Окановић Мирзета и оштећеног сведока под псеудонимом «Један», тако што је два пута ударио дрвеном палицом по глави оштећеног Мирзета, а оштећеног сведока под псеудонимом «Један» у груди.

5.

Неутврђеног дана, највероватније средином јуна 1992. године, **оптужени Филиповић Сениша** из Дома самовољно одвео оштећеног Атлић Сехада, кога није вратио и истом се губи траг, те тиме психички мучио и друге оштећене, стварајући код њих озбиљан страх за свој и животе блиских сродника заједно затворених у Дому културе.

II

**Оптужени: Славковић Драган, звани «Торо»:
Кораћ Иван, звани «Зокс»**

A)

Злочини на пољопривредном добру Економија

У периоду од око 05. до 12. маја 1992. године, када су у просторији за смештај и клање стоке на пољопривредном добру Економија у Зворнику, била

затворена цивилна лица муслиманске националности, међу којима су били и оштећени: Реџић Мухамед, заштићени сведок «У», оштећени сведок «Четири», Коркутовић Кемал, заштићени сведок «Х», Буквић Бего, заштићени сведок «Бета», заштићени сведок «Т», Даутовић Несиб, Чирак Исмет, заштићени сведок «Ф», Авдиспахић Јусуф, Хусеиновић Мехо, Буљубашић Абдулах, звани «Бубица», Цихић Сефудин и Авдић Сенаид, самостално, заједно или у групи са лицима «Саша», «Саво» и «Пуфта», учинили и то:

а) највероватније дана 05. маја 1992. године, када је на Економију била доведена и затворена група од дванаест цивила муслиманске националности, међу којима и оштећени сведок «Бета» и оштећени Чирак Исмет, у просторију су ушли оптужени Славковић Драган и оптужени Кораћ Иван, са лицима по надимцима «Саво» и «Пуфта», те су саглашавајући се сваки са предузетом радњом другог, разним предметима као што су палице и слично, тукли већи број оштећених и тиме повређивали њихов телесни интегритет;

б) дана 11. или 12. маја 1992. године, у просторију Економије ушао је оптужени Славковић Драган са «Савом» и том приликом прво тражио да се јави оштећени Буљубашић Абдулах звани «Бубица», па када се он јавио, питао га, која је он зверка када мора он да га испитује, а затим га тешко претукли и одузели му златан ланчић, на тај начин што је оштећеног оптужени Славковић тукао ногама и рукама по глави и другим деловима тела, а «Саво» стајао наоружан у близини и у једном тренутку са врата оштећеног врхом цеви своје пушке, скинуо и одузео златан ланчић уз речи «ово ти више неће требати», те на тај начин повређивали телесни интегритет оштећеног, након чега је он једва могао да се креће.

в) у току ноћи 11./12. мај 1992. године у просторију у којој су били затворени оштећени на пољопривредном добру Економија ушао оптужени Кораћ Иван са још неколико лица, од којих је једно наредило да оштећени скину одећу са горњег дела тела, да би видели ко какву тетоважу има на телу, те у раним јутарњим часовима оптужени Кораћ Иван из просторије прво извео напоље оштећеног Даутовић Енвера, након чега су се чули ударци и Енверови јауци, па када га је након извесног времена вратио у просторију, из просторије извео оштећеног Даутовић Несиба говорећи му: «Сада си ти на реду, стари», након чега се поново чују ударци и Несибови јауци и на крају по враћању Несиба, који четвороношке упузава у просторију, из просторије извео и заштићеног сведока «Т», кога је водоводном цеви више пута ударао снажно преко леђа, од којих удараца је сведок «Т» посртао и падао на земљу, а оптужени Кораћ га потом ударао и ногом позади, да би га у једном тренутку парчетом дрвета ударио у пределу стражњице, након чега је због повреда оштећени сведок под псеудонимом «Т» једва могао да се креће, те тако оптужени Кораћ Иван повређивао телесни интегритет оштећених Даутовић Несиба, Даутовић Енвера и заштићеног оштећеног сведока «Т», који оштећени су и раније тучени на пољопривредном добру Економија, а након

краћег времена, оштећени Несиб је преминуо, чиме је психички мучио и друге присутне оштећене.

Б)

Злочини на Циглани

Са пољопривредног добра Економија дана 12. маја 1992. године на место звано «Циглана» - погон предузећа «Нови извор» у Зворнику, пребачено је на принудни рад око двадесет цивилних лица, међу којима су били и оштећени: Реџић Мухамед, заштићени сведок под псеудонимом «У», заштићени сведок под псеудонимом «Четири», Коркутовић Кемал, Буквић Бего, заштићени сведок «Бета», заштићени сведок под псеудонимом «Т», Чирак Исмет, заштићени сведок под псеудонимом «Ф», Авдиспахић Јусуф, Хусеиновић Мехо, Џихић Сефудин, Авдић Сенаид, које цивиле су оптужени Славковић Драган и Кораћ Иван као и лица са надимцима «Сава», «Саша» и «Пуфта» као припадници јединице «Пиварски» и територијалне одбране Зворника, чували, и то оптужени Славковић Драган од краја маја до почетка јула месеца 1992. године, а оптужени Кораћ Иван највероватније до 18. јуна 1992. године, за време док су били ангажовани и на дужности обезбеђења фабрике «Циглана», па су:

а) оптужени Славковић Драган у периоду од краја маја до почетка јула 1992. године, а оптужени Кораћ од почетка јуна до 18. јуна 1992. године, у више наврата заједно, самостално или у групи са лицима са надимцима «Сава», «Саша» и «Пуфта», кршили правила међународног права из чл.3. став 1 тачка 1. под ц) Четврте женевске конвенције и правила из чл.4. став 1 и став 2 тачка е) и г) Протокола II, тако што су нечовечно поступали према већем броју оштећених цивила, међу којима су били и оштећени заштићени сведоци под псеудонимима «Ф», «Т», «Четири» и «У», те пљачкали напуштене куће муслиманских па и српских власника на подручју Зворника, на тај начин што су из «Циглане» изводили оштећене у различитим групама и наређивали им да из њих па и из својих сопствених кућа износе ствари: ормаре, телевизоре, фрижидере и другу робу, коју су потом присвајали, скривали са робом «Циглане», а делимично пребацивали и у Републику Србију, а оптужени Славковић Драган одузео и вредан накит оштећеног заштићеног сведока под псеудонимом «У», тако што је неутврђеног дана у периоду од краја маја до краја јуна 1992. године, извршио претрес јакне оштећеног, из исте одузео и присвојио сребрну наруквицу коју је пронашао, потом распарао поставу јакне, тражећи евентуално скривени новац:

б) почетком јуна 1992. године у фабричком кругу «Циглане» оптужени Кораћ Иван кршећи правила из чл.3. став 1 тачка 1. под а) Четврте женевске конвенције и правила из чл.4. став 1 и 2 тачка а) Протокола II, психички мучио оштећене Муслимане на принудном раду, међу којима су сигурно били

и оштећени Коркутовић Кемал, те оштећени заштићени сведоци под псеудонимима «Ф», «Т», «Четири» и «У», створивши код њих озбиљан страх за свој живот и телесни интегритет, тиме што је наредио да сви оштећени легну на земљу, па када су они то учинили, из пушке пуцао поред њихових тела и глава, а потом оштећеном Коркутовић Кемалу наредио да устане, циљао у њега и пуцао поред глава оштећених, за које време је оштећени Коркутовић плакао;

-чиме су извршили кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл.142. КЗ СФРЈ у саизвршилаштву у вези чл.22. КЗ СФРЈ.

Па их суд применом свих наведених законских одредби и чл.5., 33., 38., 41. и 50. КЗ СФРЈ и чл. 356. ЗКП-а,

О С У Ћ У Ј Е

1. Оптуженог СЛАВКОВИЋ ДРАГАНА на казну затвора у трајању од 15 (петнаест) година у коју му се урачунава време које проводи у притвору, почев од 17. фебруара 2005. године, када је лишен слободе, па надаље.

2. Оптуженог КОРАЋ ИВАНА на казну затвора у трајању од 13 (тринаест) година, у коју му се урачунава време које проводи у притвору, почев од 23. фебруара 2005. године, када је лишен слободе, па надаље.

3. Оптуженог ФИЛИПОВИЋ СИНИШУ на казну затвора у трајању од 3 (три) године у коју му се урачунава време које је провео у притвору, почев од 17. фебруара 2005. године, када је лишен слободе до 12. јуна 2008. године.

На основу чл.196. став 3 и 4 ЗКП-а, оптужени **СЕ ОБАВЕЗУЈУ** да на име паушала плате суду износе и то: оптужени Славковић Драган 50.000,00 динара, Кораћ Иван 40.000,00 динара и Филиповић Синиша 20.000,00 динара, све у року од 30 дана од правноснажности пресуде, под претњом принудног извршења, док **СЕ ОСЛОБАЂАЈУ** обавезе плаћања трошкова кривичног поступка у преосталом делу.

На основу чл.206. ЗКП-а, оштећени **СЕ УПУЋУЈУ** на парницу ради остваривања имовинско-правног захтева.

На основу чл.355. тачка 3. ЗКП-а

Оптужени ДРАГИЋЕВИЋ ДРАГУТИН

ОСЛОБАЂА СЕ ОД ОПТУЖБЕ

Да је:

За време оружаних сукоба на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), бивше Републике СФРЈ који се водио између наоружаних формација на страни српског, муслиманског и хрватског народа, у периоду од почетка 1992. до 1995. године, као припадник српске стране у сукобу на подручју општине Зворник, кршио правила Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године (Четврта женевска конвенција) и правила Допунског протокола уз женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II), на тај начин што је:

У периоду од **28. маја до 01.07.1992. године** у коме су 162 цивилна лица муслиманске националности из Дивича била противзаконито узета за таоце и заточена у Дому културе у Челопеку, међу којима је било више очева и синова, браће и других блиских сродника, као припадник јединице у саставу територијалне одбране Зворника, под називом «Жуте осе», заједно са оптуженима Славковић Драганом; Кораћ Иваном и Филиповић Сенишом, кршио правила из чл.3. став 1 тачка 1. под а) и ц) Четврте женевске конвенције и правила из чл.4. став 2 тачка а) и е) Протокола II, тиме што је неовлашћено дању и ноћу, у више наврата заједно са оптуженима Славковић Драганом, Кораћ Иваном и Филиповић Сенишом улазио у Дом културе где су, саглашавајући се сваки са предузетом радњом другог, убијали, физички и психички мучили заточене цивиле, тукли их и телесно повређивали, самовољно и без икаквог повода и разлога одводили из Дома културе, не саопштавајући која ће бити њихова даља судбина, те тако код свих затворених цивила стварали озбиљан и прекомеран страх за свој и живот блиских сродника заједно затворених, пошто готово никога кога су одвели нису вратили и истима се изгубио сваки траг да су у животу, а након рата је један број ексхумиран и идентификован у масовним гробницама на местима «Црни врх», «Рамин гроб» и «Снагово», те на други начин психички мучио све оштећене наносећи им велике патње, од њих одузимао лични новац и ствари од вредности и нарочито деградирајућим и понижавајућим поступцима према оштећенима нечовечно поступао, на тај начин што је заједно са њима најмање у два наврата ушао у Дом културе, саглашавајући се са предузетим радњама других непрекидним присуством и личним наоружањем, у Дому се међусобно обезбеђивали и тако код оштећених стварали уверење потпуно безнадежног пружања било каквог отпора и то тако што је:

- неутврђеног дана почетком јуна, а пре 10. јуна 1992. године, ногама, рукама и разним предметима заједно са оптуженима Славковић Драганом, Кораћ Иваном и Филиповић Сенишом тукао више од два сата већи број заточених цивила, наносећи им бројне телесне повреде, тако што је свако од оптужених некога од оштећених тукао рукама, ногама и предметима које је носио са собом – мотке, палице и слично, а међу оштећенима посебно оштећеног под псеудонимом «Један» и браћу Капићић – Смаила, Сеада и Ениза и то тако што је заштићеног сведока «Један» оптужени Славковић ногом снажно ударио у предео прса, а оптужени Кораћ пиштољем у главу, док су оштећене Капићиће сви тако тешко тукли, да су ови од батина пали на под Дома, где је оптужени Славковић више пута ногом снажно ударио у предео мошница оштећеног Капићић Смаила, пребацујући му што је оштећени ожењен Српкињом речима: «Зар ти, балија, да живиш са Српкињом», након чега су руке оштећених Капићића свезали жицом и поново их тукли, а потом одвели из Дома, а до сада оштећени Смаил, Сеад и Ениз нису се појавили међу живима, а друге оштећене у Дому на тај начин и психички мучили и злостављали, јер су морали нежељено присуствовати мучењима својих најближих сродника и слушати њихове болне јауке и крике, те

- неутврђеног дана после неколико дана од догађаја од 10./11.06.1992. године у Дом ушао са оптуженима Славковић Драганом, Кораћ Иваном и Филиповић Сенишом, те лицем са надимком «Пуфта», којом приликом су наредили да се сви оштећени построје у две врсте, међусобно туку шамарима, што су ови морали и учинити, за које време су се они смејали и навијали и захтевали да туча буде жешћа, те тако физички мучили и злостављали све заточене цивиле,

- чиме би извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из чл.142. став 1 КЗ СФРЈ у саизвршилаштву, у вези чл.22. КЗ СФРЈ.

На основу чл.197. став 1 ЗКП-а, трошкови кривичног поступка у овом делу падају на терет буџетских средстава суда.

На основу чл.358. став 5 и 6 у вези чл.142. став 1 тачка 2. ЗКП-а

Суд доноси

РЕШЕЊЕ

ПРОДУЖАВА СЕ ПРИТВОР

Оптуженима:

1. **СЛАВКОВИЋ ДРАГАНУ**, са личним подацима као у списима, одређен решењем Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, Ки.В.бр.3/05 од 17.02.2005. године који му се рачуна од истог дана, па надаље.

2. **КОРАЋ ИВАНУ**, са личним подацима као у списима, одређен решењем Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, Ки.В.бр.3/05 од 23.02.2005. године, који му се рачуна од истог дана, па надаље,

који им по овом решењу може трајати до правноснажности пресуде, а најдуже док не истекне време трајања казне изречене у првостепеној пресуди.

На основу чл.358. став 2 ЗКП-а,

УКИДА СЕ ПРИТВОР

Оптуженима:

1. **ФИЛИПОВИЋ СИНИШИ**, са личним подацима као у списима, одређен решењем Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, Ки.В.бр.3/05 од 17.02.2005. године, када је липен слободе

2. **ДРАГИЋЕВИЋ ДРАГУТИНУ**, са личним подацима као у списима, одређен решењем Окружног суда у Београду, Већа за ратне злочине, К.В. 5/05 – Кв.В.42/05 од 12.08.2005. године који му се рачуна од 30.06.2005. године када је по овом решењу лишен слободе.

Оптужени Синиша Филиповић има се **ОДМАХ ПУСТИТИ на слободу.**

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Седите.

ДОЗВОЉАВА СЕ оптуженом Славковић Драгану да напусти судницу.

КОНСТАТУЈЕ СЕ да уз дозволу председника већа и оптужени Драгићевић Драгутин напушта судницу.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро. Оптужени Филиповић Синиша дужан је да до правноснажности пресуде, правноснажног окончања поступка, обавештава суд о евентуалној промени адресе пребивалишта. Странке имају право осим на жалбу, да поднесу и одговоре на жалбу противне стране. Сада ћемо дати кратке разлоге пресуде, односно колико је то могуће они ће бити кратки.

Трагичном судбином зворничких Муслимана ово веће почело је да се бави у новембру месецу 2005. године и током поступка саслушало више од сто сведока, извело велики број писмених доказа и потом раздвојивши поступак у односу на оптужене Грујић Бранка и Поповић Бранка донело пресуду према овде присутним оптуженима.

У сваком тренутку разматрања евентуалне кривичне одговорности сваког од појединих оптужених, веће је имало на уму да с једне стране треба сагледати и утврдити на несумњив начин околности под којима су се одиграли конкретни догађаји описани у оптужници, а с друге стране, утврдити појединачну одговорност сваког од оптужених, уколико постоји, на основу изведених доказа за сваку конкретну радњу, не дозволивши ниједног тренутка да се одговорност неких других лица, која више нису међу живима или нису изведена пред суд из било којих разлога, у недостатку доказа, пренесе на оптужене, а о чему су у овој судници изражаване сумње наводима да поступак упорно иде у том правцу.

Сама чињеница да су се одређени догађаји десили, уколико се не докаже да су оптужени за њих одговорни, за одлуку суда, нема значење. Наравно, овакво утврђивање свакако има значај као важан и историјски документ и доказ да су се ти трагични догађаји и догодили.

Већу, а надам се и свима је јасно, да овде присутни оптужени нису одговорни за креирање нити реализацију погубне политике дискриминације, незаконитих затварања, раздвајање муслиманских породица, нити суд сматра да су они криви за учешће у борбеним операцијама овог, по мом дубоком уверењу, бесмисленог, братоубилачког рата. Они су одговорни зато што нису поштовали правила међународног хуманитарног права у условима када су, макар некада и уз овлашћење за улазак у неки објекат, предузимали радње описане у изреци пресуде према недужним Муслиманима, чија је једина кривица изгледа била то што припадају другој нацији.

Наиме, пре доласка оптужених на подручје општине Зворник, ратни вихор захватио је ову већински муслиманску општину Босне и Херцеговине, оружани сукоби између наоружаних група муслиманског, српског и делом

хрватског народа, захватили су и овај простор и за веома кратко време српска страна у сукобу је у потпуности преузела власт у граду Зворнику и то 08. априла 1992. године, а током априла формирала своје органе власти - Привремену владу, штаб територијалне одбране и друге органе. Уочи 08. априла, у Зворник почињу да долазе и добровољци из Србије.

Без прејудицирања одлуке у раздвојеном предмету против оптужених Грујића и Поповића, ваља напоменути да су се добровољци из Србије од којих су неки долазили са оружјем и униформом, а неки су их задуживали у Зворнику, прихваћени и дочекани од стране власти, прикључивали овим јединицама територијалне одбране. Патриотски мотиви које у својој одбрани истичу оптужени, као мотиви због којих су дошли из Србије на зворничко ратиште, свакако нису разлог због којег су се они нашли пред судом, већ управо чињеница да су својим радњама учинили несрећну судбину зворничких Муслимана још тежом и трагичнијом. Наиме, након преузимања власти од српске стране у сукобу, почињу незаконита лишавања слободе Муслимана, привођења, задржавања у нехуманим условима, страдања и убијања, исељавања из места у којима су живели, раздвајања жена и деце од војноспособних мушкараца. Судбина мушког војноспособног становништва муслиманског села Дивич прави је пример голготе коју су преживели зворнички Муслимани. Након преузимања власти од стране српске стране у Зворнику, мештани овог села држали су сеоске страже, село је било блокирано, а након заузимања утврђења Кула града 26. априла 1992. године од стране српских снага, почиње гранатирање Дивича из правца Србије из топова распоређених у Малом Зворнику и Сакару, о коме сведоче сведоци, након чега убрзо улази војска на Дивич, која се према наводима сведока Дивичана представља као војска ЈНА, иако, како кажу, било их је у различитим униформама, са различитим обележјима. Након тога следи предаја оружја, пљачка, одвођење мештана, хапшење и као кулминација 26. маја 1992. године са једанаест аутобуса локалног предузећа «Дринатранс» Дивичани напуштају, како сами наводе у пратњи војске, своје место, не стигавши да закључају ни своје куће, нити им је то омогућено, а уз саопштење да иду на слободну територију у размену. Дошавши до Хан Пијеска, враћени су назад и саопштено им је да не могу да пређу линију разграничења, да их наводно неће њихови, поново крећу ка Тузли и на «Црном врху» стоје сат-два, а онда се враћају у Зворник, где су раздвојени војноспособни мушкарци, њих 174 од жена и старијих мушкараца, и то од стране припадника територијалне одбране и потом доведени у зграду «Новог извора», из које малолетни Муамер Куршумовић бива изведен, што му спасава и живот, а потом се на позив припадника ТО јавило једанаест добровољаца да иду наводно да обаве неки посао. Одведени су и од њих једанаест, десеторо је ексхумирано у масовној секундарној гробници након рата. Након два дана укупно 162 цивила пребачено је у Дом културе Челопек, уз сазнање да ће ићи у размену. Међутим, ови затворени муслимански цивили са Дивича остају заточени у Дому све до 01. јула 1992. године и управо ту и то од стране више лица међу

којима су и овде осуђени, доживљавају вероватно највеће патње у свом животу, телесна повређивања, сакаћења, мучења, живот недостојан човека, губитак најближих чланова породице.

Услови боравка Дивичана у овом Дому били су недостојни човека, спавало се на бетону, у претрпаној загушљивој просторији, без тоалета, без довољно воде, без купања месец дана, уз недовољну, често лошу храну, прва три дана уопште без хране, чега су свакако били свесни и оптужени приликом улазака у Дом, видевши у каквим условима се налазе ти људи, а што их није спречило да муче, телесно повређују, па у одређеним ситуацијама и убијају оштећене.

Оптужени Славковић Драган потврђује у својој одбрани да је око 01. маја са групом добровољаца из Вуковара које је упознао у хотелу «Србија» у Београду, војним аутобусом дошао у Зворник, где их је у центру примио председник Владе Брано Грујић, командант мајор ТО Марко Павловић, да је са њим био и Саша из Краљева, да их је командант ТО распоредио у јединицу «Пиварског», која је била под командом територијалне одбране Зворника, у тој јединици за специјална дејства «Пиварског» били су и Пуфта, Сава и Зокс. Оптужени Славковић не оспорава да је улазио и у Дом културе у Челопеку и на Економију, као и да је био шеф обезбеђења на Циглани и потврђује да је предузео одређени број радњи према затвореним Муслиманима. Оптужени се брани да је улазио искључиво по овлашћењу Пиварског, да испитује затворенике, везано за оружје. Међутим, та овлашћења свакако по оцени суда, не укључују радње које је предузимао оптужени и за које је оглашен кривим.

У погледу боравка оптуженог Кораћа и његово присуство у Зворнику, суд је утврдио да је оптужени Кораћ био припадник јединице којом је командовао Стојан Пиварски – извиђачко-диверзантског вода у саставу ТО Зворник и то се утврђује из одбране оптуженог, те исказа сведока Милошевић Драга, Кљештан Стојана, Галић Веселка, припадника јединице, те сведока Хуса Паравлића, а што је потврђено и писменим доказима – списком територијалаца анагажованих од стране општине Зворник, на коме су имена оптуженог, поменутих сведока и на коме се констатује исплата плата за ова лица.

Оптужени Кораћ наводи у одбрани да је у Зворник дошао као добровољац 13.04.1992. године, на позив Удружења Срба из Босне и Херцеговине са групом Краљевчана међу којима су били и Јанковић Дарко звани «Пуфта», Сава, да су их у Зворнику дочекали људи из ТО и сместили у фабрику «Стандард», где је била јединица Пиварског, од кога је добијао сва наређења, да је Пиварски добијао наређење из команде ТО, претпоставља од Марка Павловића, од кога је сам оптужени, како каже, 02. или 03. јуна 1992. године добио наређење да заједно са Славковићем који то потврђује, спроведе

за Краљево пилота Војске Југославије – Хуса Паравлића који је био ухапшен у Зворнику.

Оптужени Кораћ је током целог поступка тврдио да никада није ушао у Дом културе Челопек и пољопривредно добро Економија и као потврду тих својих навода објашњавао да је 16. маја са војском ЈНА и добровољцима из Србије напустио територију Зворника, да је дотле непрекидно боравио, у Зворнику, како наводи у одбрани, а да је онда отишавши у Србију, заједно са Славковићем, био у обезбеђењу Војислава Шешеља на митингу СРС у Крагујевцу 21. или 22. маја, заједно са Славковићем, Јанковићем, Савом, Сашом, те 25. маја у Подгорици, у обезбеђењу Шешеља, што потврђује и оптужени Славковић и сведок Мирослав Вуковић, да се након тога вратио у Краљево и тамо био девер на свадби 31. маја, те да се почетком јуна по позиву Пиварског, поново вратио у Зворник и прикључио тој јединици, која је била стационирана у Дрињачи. Ово потврђују и поменути сведоци. Он наводи да је 18. јуна рањен, о чему је приложио лекарски извештај, а потом након неколико дана, отишао у Краљево и почетком јула месеца се поново вратио у Зворник.

Суд у потпуности прихвата наводе оптуженог у погледу периода у којима је са прекидима боравио у Зворнику. Међутим, радње за које га је суд огласио кривим и за које је доказано да их је учинио, десиле су се управо у време за које оптужени не оспорава да се налазио у Зворнику или околини. У том правцу, изведени су многобројни докази и исти у потпуности оповргавају наводе оптуженог Кораћа да никада није ушао у Дом културе у Челопеку и на Економију.

Кренула бих од сведока који су саслушавани од стране истражитеља Хашког трибунала, а потом и у фази истраге, те након тога прихватили да сведоче и на главном претресу, што је дало могућност суду да сагледа хронолошки садржину свих исказа, провери исте на претресу путем испитивања, како од стране већа, тако и од стране странака и стекне непосредни и свакако најправилнији закључак о вредности таквог сведочења.

За разлику од странака у поступку, суд је дужан да брижљиво и детаљно приступи анализи сваког доказа и то како у погледу околности које иду у прилог одбрани, тако и у погледу оних које терете оптуженог и да изведе несумњив закључак у погледу сваке чињенице битне за пресуђење.

Чињеница је да су сведоци под псеудонимима «Б», «А» и «Алфа» у фази истраге а након саслушања, у приказаном низу од деветнаест фотографија, међу којима су биле и фотографије оптужених, сачињене за ову сврху, а након давања описа оптужених, препознали оптуженог Кораћ Ивана као лице које је улазило у Дом културе у Челопеку и вршило злодела. Овим сведоцима том

приликом нису предочавани надимци, а препознали су оптуженог након тринаест година од догађаја.

Сведок «Б», чије присуство суд није успео да обезбеди на претресу, је пре него што је издвојио фотографију број 16 на којој је оптужени Кораћ, рекавши да је то «Зокс», навео да је Зокс имао црну краћу браду том приликом, старости до 30 година, носио буздован. Сведок «А» је још пред хашким истражитељима 1996. године описао лице чији надимак зна, јер су се тако обраћали један другоме - Зокса, да је висок око 180 цм, дуге црне косе, мршав, стар 20 до 25 година, у маскирној униформи, прслуку, мајици, да је преко груди носио два реденика, имао митраљез М-84 и пиштољ марке «магнум», да би га на скоро идентичан начин описао и у фази истраге, а потом издвојио фотографију број 16 и рекао да је то Зокс. Иначе, окривљени Кораћ је приликом суочења са сведоком «Четири» навео да је у «Стандарду» почетком маја месеца имао велики митраљез и реденике преко себе. Приликом препознавања у Централном затвору у фази главног претреса, 05.07.2006. године, сведок «А» је описао Зокса као лице мало дуже црне косе, мршава, висине 170-180 цм и да га памти у црној мајици и патикама, али тада више није могао да га препозна, па ни у судници након саслушања. Овај сведок је, када му је предочавано да је у ранијим исказима детаљније описивао догађаје и наводио надимке учесника, рекао да се сада више не сећа неких ствари и да је могуће да је то раније тачно, јер је прошло пуно времена, што је потпуно логично и животно, имајући у виду и његово објашњење на главном претресу.

Сведок «Алфа» такође је међу показаних деветнаест фотографија у фази истраге, када му нису били предочавани никакви надимци, издвојио фотографију број 16 рекавши да је то Зокс, а пре тога описивао радње за које је тврдио да је он видео да је у њима учествовао Зокс, приликом описивања изгледа Зокса рекао је да је то био мршавији човек, видело се на њему да је био спортски тип, да зна неке борилачке вештине, да је тада имао белу мајицу и патике на ногама и црну косу, те да је та група дошла после седам до десет дана од њиховог затварања у Дому. У просторијама Окружног затвора у Београду позван да опише лица присутна у Дому, рекао је да не зна лице са именом Кораћ Иван, а да је чуо за надимак Зокс, да је у логору био младић кога су звали Зока, средње грађе, спортски тип у цивилу, патикама, шланг, чини му се да је имао црну косу без коврца, а онда је у врсти од шест особа показао на Кораћ Ивана и рекао да му то лице личи на некога, док је у судници погледавши оптужене, рекао да су му сви ликови у очима, а онда указао на Кораћ Ивана, рекавши да мисли да је то Зока. Стога је по оцени суда, потпуно небитна чињеница да је сведок у фази истраге ово лице називао Зокс, а на претресу Зока, јер је очигледно да је мислио на исту особу, имајући у виду саму садржину његовог исказа.

О присуству оптуженог Кораћа у Дому културе говоре и сведоци – оштећени који су били затворени на Циглани и који су добро познавали оптуженог Кораћа, што ни он сам не спори, јер и сам оптужени наводи да је четири, пет пута долазио на Циглану у јуну месецу 1992. године.

Тако сведок «У» наводи да су једном приликом дошли Зокс, Кобра и чини му се «Пуфта» белим «Стојадином», извели сведока «Четири» и њега и још једног да оперу ауто, да му је било најтеже када је видео отиске крви по браницима и локве крви у гепеку, а да је у међувремену од људи који су довођени из Челопека на Циглану, слушао шта они раде по Челопеку, да су они морали да плате да изађу из Дома и да до тог дана то није веровао за Зокса. Људи које су довели из Челопека да им помажу и товаре, рекли су им да Зокс одлази у Челопек, да тамо ради свашта и то су му причали Зијо са Дивича, брат Цихић Сејфудина и многи други, а о томе су касније причали и у Батковићу.

Сведок «Т» такође затворен на Циглани, наводио је да је Зокс једног дана дошао са колтом, сео крај врата и пред њих неколико тражио да пред њега изађе Зијо кога је из Челопека довео Торо због новца, те је терао Зију да прича како је он прошао у Челопеку, па је онда прозвао и сведока да објасни шта је преживео на Економији и тиме је Зокс потврдио шта је радио на Економији, како каже сведок «Т»,. «сам је себе одао».

Сведок «Четири» такође наводи да им је Шиљо момак са Дивича, кога је Торо довео из Дома на Циглану, причао за Репића, Лопова, Зокса, Тору да долазе да их туку и да је било пуцања.

Карактеристично је и казивање оштећених заточених у Дому културе у Челопеку и на Циглани, везано за наоружање које је поседовало лице које они знају као Зокса и описују његове радње, а то је пре свега, револвер «колт» дуге цеви, затим митраљез М-84, звани «Цеца», аутоматска пушка. Оптужени Кораћ потврђује да је од наоружања имао аутоматску пушку М-70, аутоматски пиштољ «Шкорпион», митраљез М-84 звани «Цеца», да је имао револвер, уствари «колт» који је носио јер је лепо изгледао на опасачу, да је до 16. маја имао и митраљез, а у граду носио «Шкорпион» и један од пиштоља, ван града увек носио дугу цев, а да је касније када се вратио у јединицу имао снајперску пушку и аутоматску пушку. Казивања оштећених се у знатној мери подударују у погледу оружја које је носио оптужени, а понеки сведоци веома карактеристично описују своја запажања у вези са тим. Тако сведок «А» на претресу наводи да је чуо да је Зокс унео у Дом пушкомитраљез «84», сведок «Алфа» наводи да мисли да је Зока кога су други звали Зокс, имао пиштољ са дугом цеви старије израде, «колт» са округлим редеником и то на почетку једном, два пута. Сведок «Један» врло упечатљиво описује свој први сусрет са тим лицем, наводећи да је ушао, представио се, рекао «ја сам капетан Зокс», био сам на ратишту у Хрватској, убио хиљаду усташа, да му је у очи упао

његов револвер «колт» дуге цеви који му је стајао о десном боку као каубојац, да је Зокс једном приликом рекао да му је пиштољ од ђеда, да га је показивао, док сведок «Два» такође описује долазак Зокса у Дом, његово представљање, те околност да је имао неки пиштољ с дугом цеви са добошем, који је некада држао у руци, док сведок «Три» такође наводи да је Зокс имао пиштољ колуташ као каубојац, мало веће, дуже цеви са буренцетом, да га је стално носио за појасом.

И оштећени са Циглане наводе да је Зокс често носио колт. Тако сведок «Т» наводи да је Зокс на Економију дошао носећи велики колт за појасом, а у руци је држао водоводну цев приликом повређивања њега, његовог оца и Енвера Даутовића. Тиме су оповргнути наводи оптуженог Кораћа, да је тај колт имао тек од Циглане и да су га код оптуженог могли видети само заточени на Циглани, јер он на Економију није долазио.

Током поступка одбрана оптуженог Кораћ Ивана је аргументовано истицала да су сведоци у различитим фазама поступка на различите начине давали лични опис лица под надимком Зокс. Међутим, упркос тој чињеници веће је нашло да та околност не доводи у сумњу недвосмислени закључак о присуству оптуженог Кораћа у Дому културе Челопек и радњама за које га је огласио кривим. Према наводима одбране ова околност искључује како присуство, тако и учешће оптуженог у овим радњама.

Веће је анализом свих исказа сведока оштећених и то како појединачно, тако и доводећи у везу све исказе једне са другима, извело несумњив закључак о идентитету тог лица чије радње описују. Није спорно да би се из исказа појединих оштећених могло закључити да је у Дом културе улазило још неко лице које је евентуално имало надимак Зокс или Зока, а о чему говоре и сведоци под псеудонимима «Два» и «Три». Осим тога, када су у просторијама Окружног затвора у Београду сведоци пре препознавања описивали лица, они нису говорили о конкретним радњама, нити су радње везивали за лица која описују. Из записника о препознавању од 12.06.2006. године видљиво је да је истражни судија сведоцима објаснио да пре него што приступе препознавању, треба претходно да опишу оне оптужене чија имена или надимке знају. Очигледно је да је на тај начин наступила недоумица, те да су неки од њих описивали и лица за која су чули да су улазила у Дом културе у Челопеку, а што се види из њихових исказа.

Тек у судници сведоци су конкретизовали радње и исте повезивали са одређеним лицем о којем су говорили. Тако је сведок «Два» који је иначе описао Зокса као особу високу око 175 цм, мршав, старости 25, 26 година, црног дугуљастог лица, изнео да није потпуно сигуран да ли се то односи баш на Зокса или на његовог брата, јер је чуо да је наводно и Зоксов брат био тамо, да би на претресу рекао да су неки помешали Зокса из Малог Зворника и овог Зокса, а овај Зокс је био тај, док је Зокс из Малог Зворника био плав и имао

брата. Овај Зокс што је њима долазио био је црн и сигуран је да је тај црни код њих улазио, да је причао србијански, тај што се представио и што је извео Суљу. Сведок «Један» му је рекао да је био и неки други, али када је он одведен у «Стандард», из чега произилази да из исказа сведока «Два» не може да се закључи да му је сведок «Један» причао да је у Челопеку био неки други Зокс. Сведок «Један» наводи да није био други Зокс, да он не зна неког Зокса из околине, већ само неког Зорана из школе. Можда је неки други оштећени у Дому, а можда и више њих, видели тог другог Зокса или Зорана из Малог Зворника или околине, али сви сведоци децидирани су у тврдњама да су описивали управо радње присутног Зокса, односно Кораћ Ивана по надимку Зокс. Сведоци који су препознали оптуженог Кораћа у судници, али не и у просторијама Окружног затвора, објашњавали су због чега нису препознали оптужене у просторијама затвора.

Тако се сведок «Један» на претресу присетио карактеристичних уста Кораћа и објаснио зашто је оптужене препознао у судници - «суочавање са особом која те је некада тукла, ударала, човек има страх, једноставно тада нисам могао, а мало је било и затамњено и мало стакло, нека сена је варирала, а друго, ипак је теже препознати особу међу шест људи, него особу када седи сам када ми дође у главу да вратим слику ко је ко. Више не можеш ни сам себе познати после петнаест година, већ ти мало дође у главу па се сетиш црта лица».

Сведок «Три» који је такође у Централном затвору описивао Зокса као особу плавкасте косе, дуже фризури, када му је то предочено, навео је да је од Тухчић Азиза чуо да је у Дом долазио неки плави Зокс, Зоран из околних села, а да он није знао који је Зокс ухапшен, да ли плав или црни кога је сада познао, нити му је Азиз рекао шта је тај плави са којим је ишао у Технички школски центар Каракај, радио евентуално у Дому.

Управо све наведено, као и различити детаљи догађаја о којима сведоче указују да сведоци нису претходно усаглашавали своје исказе, а како је такође то покушано да се представи у овој судници.

Сведок «Три» издваја упечатљиву ситуацију када је ушао Зокс и тражио да изађе онај ко је служио задњу годину у ЈНА, па је изашло њих десетак, па је сведок рекао да је био у војној полицији, а Адмир падобранац. Онда је Зокс, како каже сведок, издвојио њега и Адмира Окановића на бину и рекао да их нико не сме дирати. Тада њих није тукао, али је тукао комшије, чијих имена се не сећа, рукама, ногама, палицама.

И приликом суочења сведок је остао при својим тврдњама и на питање Кораћа, «зашто бих ја тебе и твог друга издвојио, а остале вратио», навео – «не знам, ви знате».

Оптужени Кораћ је фокусирао своје тврдње да он није тај Зокс који је улазио у Дом, између осталог и на чињеницу да су га оштећени описивали као особу различите висине у распону од 170-180 цм, те да би особа која је била у блиском контакту са лицем које му наноси зло, морала да упамти тако битну особину.

У Дому је владала атмосфера страха за голи живот и терора коме су оштећени били непрестано изложени, те паника у коју западају у тренутку када оптужени улазе, као и чињеница да су оптужени били у посебном психичком стању, са пажњом усмереном на различите моменте и ситуације, пардон, оштећени. Речи сведока «Три» најбоље описују то на овај начин: «Људи су од страха када чује ланац, главом о зид ударали, бежи, да може зид би пробио». Очекивати да у условима константног паничног страха за свој и живот својих ближњих човек запази висину лица које му наноси зло, а потом је и верно репродукује, након више од десет година, заиста би било немогуће. По оцени суда, ова околност када се доведе у везу са свим осталим доказима изведеним на околност боравка и радњи оптуженог Кораћа, не доводи у сумњу изведени закључак. Потпуно је природно да оштећени који се налазе у безизлазној ситуацији често у неприродном сагнутом положају у пренатрпаној просторији, где сви седе на поду збијени, престрављени, упамте често само фрагмент лица који му остане урезан у сећање за цео живот, али не и висину тог лица.

Тврдња оптуженог Кораћа да су га сви оштећени са Циглане неосновано теретили и за злочине на Економији и да никада није ушао на Економију, је, осим детаљних и уверљивих описа радњи од стране оштећених, које је овај оптужени предузео на Економији, у потпуности оповргнута чињеницом да га је сведок «Х», чији је исказ из истраге прочитан на главном претресу, будући да није желео да дође у Београд и сведочи, а суд није имао никаквих могућности да приводе сведоке, обзиром да живе у иностранству, у низу од 19 фотографија, показаних му у фази истраге у Босни и Херцеговини, несумњиво препознао, рекавши да га је он малтретирао, да га познаје по фаци, по лицу, да има неке слике пред очима, да се то не може избрисати, а ради се о сведоку који је једино био заточен на пољопривредном добру Економија, и о сведоку који је 12. маја 1992. године затекао мртвог Несиба Даутовића када су сви оштећени већ напустили Економију, након смрти Несиба Даутовића.. Овај сведок под псеудонимом «Х», након Економије, више није затваран, па ни на Циглани.

Оптужени Филиповић Сениша суд је утврдио, да је он био припадник јединице «Игор Марковић», чији командант је био Војин Вучковић, звани Жућо, сведок у овом предмету, што је потврђено и исказима сведока, те писменим доказима.

Оптужени у одбрани наводи да је дошао у Зворник из Руме, са пет, шест вршњака, преко Српске радикалне странке, чији је био члан у априлу, да је боравио тамо до краја јула, када је ухапшен са осталим припадницима јединице, одведен у Бијељину, а да је дошао као добровољац из патриотских разлога. Током целог поступка, тврдио је да никада није ушао у Дом културе Челопек, иако је знао за тај затвор за који су иначе сви који су ту били у Зворнику знали, као и да су ту били затворени Муслимани, наводећи да је само пролазио туда, а једном приликом седео у кафани прекопута Дома. Наводи да друге оптужене не познаје, нити их је видео икада.

Међутим, суд је утврдио да је оптужени Филиповић учинио радње у Дому културе за које је оглашен кривим. Сведок оштећени под псеудонимом «Два» је у просторијама ЦЗ-а описао је лице са надимком «Лопов», наводећи, између осталог, да је био врло млад у то време, могао је имати око 17-18 година, црн, а касније га је у судници на оптуженичкој клупи препознао, рекавши да је то Лопов, наводећи током сведочења да је сазнао да је он Лопов када су их терали да певају песму, у којој се помињу Реп и Лопов и да знају да је он баш тај Лопов, јер је он био са Репићем. И сведок «Један» је у ЦЗ-у рекао да је чуо за тај надимак Лопов у Челопеку, али није могао да се сети његовог лика, док је на оптуженичкој клупи указао на Филиповића, рекавши да мисли да је Лопов. Обојица су описивали радње које је предузимало лице којег се сећају по надимку Лопов у Дому културе и на сличан начин описали веома специфично обраћање Атлић Сехаду од стране Лопова, након чега га је одвео и како каже сведок «Један», више га није било. Сведок «Алфа» који је навео да познаје лице са надимком Лопов није га препознао, али је такође тврдио да су морали певати песму када је долазио Репић, да је долазио са једним кога је грлио и да док су они певали, њих двојица су стајала загрљени и слушали и да су они, заправо, претпоставили да је то тај Лопов о коме се певало у песми, а оштећени под псеудонимом «Три» у судници је показујући на Филиповића, рекао – «Овај брадоња, мислим да је Лопов» и рекао да га зна по надимку и да је то тај што се помиње у песми. Сведок «Б» говори да је за Лопова чуо од других затвореника, мада га он није познавао, али да су о њему говорили да је био у некој групи која је улазила у Дом.

Пре него што пређем на конкретне радње за које суд налази да су доказане, односно на радње за које је суд нашао да нису доказане, а које су се неспорно догодиле у Дому културе и на Економији, укратко бих се осврнула на исказе сведока.

У циљу утврђивања конкретних радњи и одговорности, суд се у знатној мери базирао на исказима сведока.

Чињеница да су искази сведока – жртава једно од главних доказних средстава коришћених у овом кривичном поступку, као и у свим сличним поступцима, изискује потребу, по мом схватању, да се подробније позабавимо

анализом ових исказа и оценом њихове веродостојности. Сви учесници поступка основано уочавају разлике и одређене противуречности, како о околностима под којима су се одиграли догађаји, тако и о лицима која су учесници тих догађаја.

Пре свега, желим да укажем на чињеницу да се ово суђење окончава у тренутку када је протекло шеснаест година од учињених злочина, тако да се никако не може очекивати да сви сведоци о свим догађајима и појединостима и свим лицима која су им нанела патње, сведоче сагласно, што је, свакако, свима надам се јасно, али је суд супротно тврдњама одбране стекао закључак да сведоци – оштећени нису припремани, нити је на њих утицано пре давања исказа, јер у супротном, такве разлике, а посебно оне везано за описе лица не би постојале. Управо би, наиме, у високој мери сагласни искази упућивали да су они раније усаглашавани и довели у сумњу веродостојност исказа.

Стога је суд управо посветио велику пажњу анализи свих исказа сведока, не дозволивши да ни у једном случају, ако се појавила сумња у веродостојност и поузданост исказа сведока, то тумачи на штету окривљених, јер је принцип «у сумњи повољније за окривљеног», један од основних принципа процесног права. У писменом отпрамку пресуде биће детаљније анализирани искази сведока и чињенице утврђене из ових њих. Било је сведока који су дајући исказе различитим органима у различитим фазама поступка, за извршиоца одређених радњи означавали различита лица, као на пример сведок под псеудонимом «В» и чији исказ је суд, обзиром на утисак који је оставио на главном претресу и начин излагања, прихватио само у делу у коме сведочи о догађајима који су се одиграли у Дому културе у Челопеку, али не и у делу у коме указује на евентуалне учиниоце, утврдивши да, заправо, овај сведок уопште не поседује поуздана сазнања о томе ко су били учиниоци догађаја, већ је његов исказ о учесницима резултат каснијих међусобних препричавања, што и сам наводи. При томе, мора се имати у виду да суд закључује да овакви искази нису резултат неке жеље за осветом или неоснованим терећењем појединих окривљених или уподобљавање њихових исказа наводима оптужнице, већ су резултат многобројних фактора о којима ћу посебно нешто рећи.

Из исказа сведока и на основу утиска који су они оставили на суд, може се уочити велика разлика између појединих оштећених, јер како је рекао сведок «Један» - «има нас који смо у страху седели у ћошку, зачепљених ушију, затворених очију, да не видимо шта се дешава и како нас ударају, има нас који смо се крили под бину, да не би били бијени да не би видели никога». Неки сведоци су се просто трудили да што више догађаја запамте, док су други желели све ружно да што пре забораве, неки су након боравка у логорима препричавали догађаје који су им се десили између себе, једни памте боље и имају много бољу моћ запажања у односу на друге, неки су храбрији, неки у страху беже под степенице, под кревете, испод бине, неки су

речити, неки се изражавају јако оскудно, а неки су тежили да у својој свести потисну сва језива сећања. У сваком случају, могућност опажања збивања не зависи само од личности, већ и од околности под којима су оштећени били заточени, места на коме су се налазили у тренутку злостављања, чињенице да ли су можда тада злостављани и њихови најближи, што свакако указује на посебну пажњу којом се прати такво дешавање. За људе који су преживели овакве стравичне догађаје, боравећи дуже времена затворени, није неуобичајено да међусобно разговарају о збивањима, напротив, те да понекада поседују и посредна сазнања о догађајима. Због свега овога, разлике у исказима оштећених, по оцени суда, никако не доводе у сумњу битне делове њихових исказа, уколико између њих постоји сагласност међу сведоцима, а суд је највећу пажњу поклатио управо противуречностима у деловима исказа сведока о одређеним догађајима и посебно ће их анализирати и ценити све ове исказе, како појединачно, тако и у вези са осталим доказима.

Током поступка, одбрана је предлагала да се прибаве различите изјаве сведока који су саслушавани на главном претресу, а које су давали непосредно након ослобађања из заточеништва органима Босне и Херцеговине – радницима МУП-а и других служби које су прикупљале изјаве ових лица, као и исказа ових лица која су саслушана и у току овог поступка, а тренутно сведоче у поступку против оптуженог Војислава Шешеља пред Хашким трибуналом. Суд је одбио предлог за извођење ових доказа, будући да се делом ради о изјавама на којима се не може заснивати пресуда, а у погледу транскрипата са суђења на којима се саслушавају сведоци у предмету «Војислава Шешеља», суд се руководио начелом усмености и непосредности главног претреса, као једном од основних начела поступка.

Судски поступак не сме да се сведе на пуко упоређивање великог броја писмених изјава сведока узиманих у различитим фазама поступка, нити то може бити начин за правилно утврђивање материјалне истине, те је суд највећу доказну снагу придао исказима оних сведока који су непосредно сведочили и којима су предочаване изјаве дате хашким истражитељима и оне дате у истрази, а у погледу свих осталих изјава, имао је велику резерву будући да садржина истих није могла бити проверена непосредно на главном претресу, нити су суд и странке могли да постављајући питања таквим сведоцима, проверавају кредибилитет њихових изјава. То се односи на изјаве сведока који нису дошли на главни претрес из различитих разлога, као и на изјаве које су давали Кантоналном тужилаштву у Тузли.

Оценом исказа сведока, суд је прихватио само оне исказе или њихове делове из којих је на несумњив начин могао закључити да су сазнања оштећених о догађају и лицу које је у њему учествовало, поуздана, ни у ком случају не дозволивши да оптужени одговарају за радње које је учинило неко друго лице. При том смо имали у виду и чињеницу да су у Дом културе и на пољопривредно добро Економија улазили и вршили злочине и локални

становници и група Лозничана, које многи оштећени који су били заточени на Економији, памте често и као суровије од Краљевчана, као и лица која су помињана више пута у овој судници, а која из било којих разлога нису или још увек нису изведена пред лице правде. Управо због тога, као и због чињенице да суд никако не сме дозволити да се догађај за који нису одговорни припише оптуженима, а с друге стране због чињенице да су оштећени заслужили да коначно након шеснаест година сазнају барем делимично која лица су одговорна за њихове патње и страдања, донета је оваква пресуда.

Суд је одбио предлог одбране за издвајање делова записника о саслушању оштећених и сведока на којима су предочаване фотографије, будући да се не ради о доказу на коме се не може засновати пресуда. Ради се о албуму фотографија са низом од деветнаест фотографија међу којима су и оне оптужених које су након сведочења пред надлежним правосудним органима у Сарајеву и Брчком после описивања лица која су им наносила зло, показиване оштећенима који у тој фази поступка из разлога безбедности, нису желели да дођу у Београд. Ова радња предузета је у оквиру испитивања оштећених и представља саставни део њихових исказа узетих замолним путем од стране органа БиХ у присуству поступајућег истражног судије овог суда, заменика тужиоца за ратне злочине и бранилаца оптужених. Међународна правна помоћ се пружа у складу са правилима замољене државе чији је орган дужан да у случају кршења правила своје државе, реагује, што се у овом случају није догодило. Ова пракса у складу је и са судском праксом, како међународном, тако и домаћом у сличним предметима. Наравно, чињенице утврђене из ове процесне радње су цењене у међусобној повезаности са свим осталим доказима.

У погледу радњи за које је суд утврдио да су се догодиле у Дому културе Челопек, ја ћу се укратко осврнути појединачно на сваку од ових радњи.

Суд је пре свега утврдио да су оптужени Славковић и Кораћ критичном приликом ушавши у Дом културе у Челопеку, тукли више од два сата већи број оштећених ногама, рукама и разним предметима-палицама и слично, а највише браћу Капициће, док је оптужени Славковић ударио ногом у прса и заштићеног сведока «Један», оптужени Кораћ истог оштећеног пиштољем у главу, да су Капицићи од батина пали на под, да је Славковић ногом ударао у предео мошница оштећеног Смаила, рекавши: «Зар ти, балија, да живиш са Српкињом», да су им потом везали жицом руке, поново их тукли, одвели из Дома и након чега се овој тројници браће губи траг.

Ове чињенице суд је утврдио из исказа више саслушаних сведока. Сведок под псеудонимом «Један» описује ову ситуацију, наводећи да су у моменту уласка Зокс или Торо рекли, «ајмо Капицићи, факултетлије, сви овамо», да су почели ударци, да је било доста њих који су их тукли, да су се у

једном моменту одвојили Зокс и Торо, потом Зокс ударао Енеза ногама, Торо рекавши Смаилу наведене речи, да су након тога, сва тројица били везани жицом, ударани, а потом изведени. Један од стражара им је касније рекао да су браћа била у једној просторији један дан након тога, а да су одведени и о њима се више никада ништа није чуло. Тога дана су дуго тучени, било их је пуно у просторији, а тада је и сведок под псеудонимом «Један» задобио ударац ногом у прса од Славковића, а од Зокса пиштољем у главу. Сведок «Два» такође описује да су браћа Капицићи тучени, малтретирани и то највише Смаил, да су они знали да је Смаил био ожењен Српкињом, да су га зато и тукли највише, да је то све дуго трајало, да су тројица браће једно време били везани, мада он није сигуран да ли баш том приликом када је Смаил тучен, јер су сви догађаји испреплетани, али да он зна да је браћу извео «Лопов», а да ниједан до данас није пронађен. Сведок под псеудонимом «Три» такође сведочи да су Торо и Зокс везали жицом браћу, да су их они извели, рекавши: «Ви, факултетлије, излазите», не сећа се тачно ко је то од њих рекао. Сведок «А» је и у истрази наводио да су Торо и Зокс највише изводили људе, то је потврдио и на претресу, објашњавајући да су ова браћа прво претучена, да им је тражен новац и да он мисли да су извођени пар пута, да су одведени напоље везани жицом, да се за њих ништа не зна, а пре тога су били претучени, да су их тукли Торо и Зокс, чини му се палицом, и везали жицом. На главном претресу када је оптужени Славковић негирао да је везивао људе жицама и изводио, јер зашто би то радио када је он дужио лисице, сведок је рекао: «Једне си лисице имао, ниси имао четворе, увек си једне носио за појасом, напред панталона, ниси их могао везати једним лисицама». Након тога, оптужени Славковић потврдио је да је било улажења, да се сећа да је једанпут ушло њих петнаестак у руљи, револтирани због погибије Бошка, да су их батинали и не може да каже да ли су ту били и Зокс, Сава, Саша, Пуфта, Сплића, можда су сви били и могуће је да су то била та три брата, као што наводи сведок, те да је један од те браће одведен да би донео главу Бошка, али не зна како се презивао. О овом догађају говоре и сведоци из чијих исказа суд није могао на поуздан начин утврдити да они знају ко је учествовао у тим радњама и то готово на истоветан начин уз неке разлике, везано за детаље догађаја – сведоци под «З», «В», «Пет», сведок «Б», а о томе сведочи и стражар у Дому културе, резервни полицајац, заштићени сведок «П», који се сећа да су браћу Капициће одвели, али изјављује да не зна ко, ни зашто и да је чак он лично наговарао Смаила да бежи. Приликом сведочења о судбини браће, оштећени сведоци веома су емотивно реаговали на претресу. Разлике у количини детаља везаних за ток догађаја, по оцени суда, не доводе у сумњу закључак да су и оптужени Славковић и Кораћ том приликом боравећи у Дому са још неким лицима, предузимали ове радње, тукли оштећене и повређивали њихов телесни интегритет и то сваки саглашавајући се са предузетом радњом другог, те одвели оштећене из Дома.

Потпуно је животно и за очекивати да оштећени описујући догађај који тако дуго траје, у ситуацији у којој су се налазили, преплашени, о појединим

детаљима догађаје исказују на другачији начин, те да неки запажају детаље које други нису могли да уоче.

Међутим, оценом изведених доказа, суд је утврдио да учешће оптуженог Филиповића у овој радњи није несумњиво доказано. Наиме, сведок «Један» наводи да је у тој већој групи људи ушао и Лопов, али се потом више не изјашњава о евентуалном континуираном боравку Лопова за време трајања догађаја који је, како сам каже, дуго трајао, већ само неодређено да су их сви тукли, док детаљно описује радње Зокса и Торе, као и да су се они у једном моменту одвојили и потом објашњава начин на који је Торо тукао Смаила Капицића, а Зокс Енеза. С друге стране, сведок «Два» описујући догађај, не помиње евентуално присуство Лопова, већ само да зна да је браћу Капициће извео Лопов. Остали сведоци не везују Лопова за овај догађај. Имајући у виду да из исказа ових и других сведока произилази да су браћа Капицић злостављани не само том приликом, да сведок «А» каже да су они извођени пар пута, не наводећи од стране којих лица пре него што су то урадили Зокс и Торо, суд није могао да искључи могућност да се исказ сведока «Два» везано за одвођење браће, односи на неку другу прилику пре инкриминисаног догађаја, нити су наводи сведока «Један» којима описује радње које је предузимао Лопов, довољни да се изведе несумњив закључак о томе да су утврђени сви објективни и субјективни елементи конкретних радњи које би учинио оптужени Филиповић у овом догађају.

О наређивању оштећенима да се међусобно туку, те понашању оптужених Славковића, Кораћа и Филиповића, сведочили су сведок «Један», сведок «Два», наводећи да је то било као боксмеч, да је чак било пет-шест пута, а сведок «Три» се сећа да је то било једанпута, док сведок «В» наводи како им је показивано како да ударају, а онда су гледали и реаговали «јаче, јаче». Сведок «Алфа» такође сведочи о овим радњама, а и стражар саслушан под псеудонимом «П» наводи да је чуо од колеге да су терали затворене да се међусобно туку, при чему он не наводи која су то лица радила, нити да он има сазнања о тако нечему.

Радње учињене на штету оштећених Хаџиавдић Хусеина и Нурије од стране оптужених, суд је утврдио из веома убедљивих сведочења, пре свега, сведока под псеудонимом «Три» - сина оштећеног Нурије, који је детаљно описао овај догађај, речи којима се обратио оптужени Славковић његовом оцу, чињеницу да су се након извођења оштећених напоље чули пуцњи, да је одмах затим изашао Хасо Ефендић, вратио се, саопштио оштећеном да су му убили оца и Хусеина, загрлио га, а при свим својим наводима оштећени сведок «Три» је остао и приликом суочења са оптуженим Славковићем.

Сведок «Један» такође детаљно описује ову ситуацију, доксведок «А» и то саслушан од стране хашких истражитеља 1996. године, такође тврди да су Торо и Зокс из Дома извели Нурију и Хусеина, да је то лично видео, да су се

након тога чули пуцњи, а на претресу рекао да се сећа такве ситуације, али више не и ко је то урадио, јер је прошло пуно времена.

Сведок «Два» наводи и да су сутрадан, када су изашли у WC видели тамо две велике локве крви и да је Хасан по повратку рекао да је тела утоварио у гепек аута. Разлике између појединих сведока у погледу идентитета особе која је саопштила сину покојног Нурије да му је отац убијен, по оцени суда, не доводе у сумњу утврђено чињенично стање, при чему је у сваком случају тврдња сина оштећеног који је седео поред оца, у погледу особе која му је саопштила ту чињеницу, много поузданија, по оцени суда, у односу на тврдње осталих сведока.

Суд је утврдио да су оптужени извели оштећене Нурију и Хусеина, да је оптужени Славковић у присуству оптуженог Кораћа рекавши «немој узимати ципеле, неће ти требати», исказао и намеру за лишењем живота, па и ако није могла бити утврђена чињеница, ко је од њих пуцао на оштећене, околност да су се пуцњи чули непосредно пошто су оштећене извели напоље оптужени Славковић и Кораћ, да се у чињеницу да су они напољу мртви, одмах потом уверио и Хасан и то саопштио Нуријином сину, који је потом од Исмета сазнао да је он у возило утоварио тела Хусеина и Нурије, доводе суд до несумњивог закључка о доказаности ове тачке оптужнице. Оштећени Хусеин и Нурија Хаџиавдић су ексхумирани и идентификовани по завршетку рата у масовној секундарној гробници на месту званом «Црни врх» са још много оштећених који су страдали у току јуна месеца 1992. године на истом месту у Дому културе Челопек. Из записника о судско-медицинској експертизи утврђује се да је узрок смрти код Нурије прострел главе, а код Хусеина прострел грудног коша.

Суд је такође утврдио да су оптужени ногама и рукама тукли више оштећених, међу њима и Тухчић Алмира, да су потом извели Окановић Омера, а касније и Мустафић Алију, да су се напољу чули пуцњи, да оштећене више нису вратили у Дом.

Оба оштећена ексхумирана су и идентификована у истој масовној гробници «Црни врх», при чему ваља напоменути да из писмене документације се утврђује да су у гробници на месту «Црни врх», пронађени и идентификовани посмртни остаци два лица под именима Окановић Омер, од којих је један био настањен на Дивичу, што оповргава тврдње одбране да је по имену Окановић Омер било само једно лице и да је оно страдало на Видовдан.

Током поступка оптужени Славковић се бранио наводима да он јесте изводио људе и да јесте једном приликом по наређењу Пиварског извео двојицу и да су их испред Дома убили стражари, јер су ови почели да беже и неки од саслушаних оштећених су такође навели да су чули да се причало и о таквој могућности. Сама чињеница да су оптужени извели оштећене Омера и

Алију ван Дома под специфичним околностима, да су тукли претходно Алмира, да их нису вратили, да су се по извођењу чули пуцњи, довела је суд до несумњивог закључка да су тиме психички мучили остале оштећене. Током целог поступка оптужени Славковић је тврдио да ту двојицу оштећених чија он имена не зна, а које је извео напоље, су убили стражари и да он никога није убио. Њему се за овај догађај и не ставља на терет да је некога убио. Међутим, суд је утврдио да се та ситуација о којој говори оптужени Славковић, може само односити на оштећене Окановић Омера и Мустафић Алију, што ће детаљно бити образложено у писменом отпракку, те да су оптужени извели и Нурију и Хусеина и њих двојицу лишили живота испред Дома културе. Имајући у виду да је оптужени Славковић на једном од претреса рекао да је сазнао да је једног од двојице оштећених убио извесни Стјепановић Драган од оца Воје из Пађина, суд се потрудио и пронашао и саслушао управо лице са овим личним подацима. Без обзира на чињеницу да овај сведок није потврдио наводе оптуженог, суд утврђује да би ситуација коју је описивао оптужени Славковић, могла да се односи само на догађај након којег су изведени Омер и Алија, али не и на судбину оштећених Хусеина и Нурије Хациавдића.

Већина оштећених иначе говоре да су Торо и Зокс највише изводили лица из Дома, а помињу и друга лица за која наводе да су их изводили.

Суд је изоставио из чињеничног описа радње које су према наводима оптужнице предузели оптужени Славковић и Кораћ са лицем Пуфта на штету оштећених Капицић Ениза и Муратовић Ахмета, налазећи да није доказано да су их оптужени предузели, будући да заштићени сведоци «Три» и «Два» који једини помињу овај догађај, потпуно супротно говоре о томе које су групе ушле у Дом културе, у моменту када је нађен новац код једног оштећеног приликом прегледа. Стога суд није могао на несумњив начин да утврди евентуално учешће оптужених у таквим радњама, а остали сведоци о овом догађају нису се изјашњавали.

Оптужницом је оптуженима Славковићу и Кораћу стављено на терет извршење радњи које свакако по својој тежини бруталности и последицама обележавају ову оптужницу и које радње су се одиграле уочи Бајрама 1992. године, којом приликом је лишено живота девет затворених цивила, више њих физички и психички мучено, злостављано, присиљавано на вршење оралног секса, те пет лица одведено да изнесу и натоваре лешеве на камион који се више никада нису вратили, а до сада су тела четворице ексхумирана. Оптуженима Славковићу и Кораћу ставља се на терет да су тукли и телесно повредили већи број цивила, тако што је свако од оптужених и друга лица која су са њима ушла у Дом, некога од оштећених тукао. Након оваквог описа у оптужници следи детаљан опис стравичних радњи које су предузели сада покојни Вучковић Душан, звани «Репић» према коме је кривични поступак обустављен услед смрти, непосредно након почетка главног претреса, те лице са надимком «Пуфта» које није изведено пред лице правде.

Оптужени Славковић током целог поступка је категорично негирао познанство са покојним Душаном Вучковићем, као и да је икада улазио са њим у Дом, као и оптужени Кораћ, који иначе негира и да је улазио у Дом културе, о чему је раније било речи.

Сви оштећени током саслушања врло детаљно и потресно су описивали овај догађај на Бајрам, који је трајао јако дуго и то са веома високим степеном сагласности у погледу свих радњи које су предузимали покојни Вучковић и «Пуфта» према оштећенима, па да је суд веома лако, нажалост, могао несумњиво да утврди да су том приликом лишени живота пуцањем из малокалибарске пушке од стране Вучковића Тухчић Абдулазиз, Хациавдић Салих, Атлић Алија, Бикић Дамир, да су ножем лишени живота Бикић Шабан, Пезеровић Заим, Атлић Хасан и Капићић Сакиб и да је смртно страдао том приликом и Куршумовић Химзо, као и да су покојни Вучковић или лице «Пуфта» наредили да оштећени свуку одећу са себе и на бини врше орални секс међу собом, а да је потом издато наређење да оштећени очисте Дом од крви, лешеве изнесу, натоваре на камион и оду да их истоваре, и то како тужилац каже, или «Пуфта» или «Репић или неко трећи, што су и учинили Халиловић Хасан, Захировић Салих, Салиховић Хусеин, Окановић Несиб и Цихић Сеад који се нису вратили у Дом. Међутим, насупрот тврдњама тужиоца да су оптужени Славковић и Кораћ, иако нису непосредно учествовали у овим горе наведеним радњама, у битном допринели да сада покојни Вучковић и лице «Пуфта» лише живота, те исказали да њихове радње желе као своје, тако што су учествовали у међусобном обезбеђењу својим присуством, понашањем, личним наоружањем, стварали уверење код оштећених да би било потпуно безнадежно пружати било какав отпор, веће је утврдило да није доказано да су оптужени Славковић и Кораћ учинили било какву радњу која би указивала на њихову кривичну одговорност за ове, тешке злочине. Наиме, сведок «Три» на почетку исказа наводи да уочи Бајрама долазе Репић, Торо и Зокс, да је почела туча, да је он био под креветом, а онда за тај догађај везује и многе друге за које је несумњиво утврђено да се нису десили том приликом, а да су их учинили Славковић и Кораћ, да би касније у свом исказу рекао да се заправо не сећа да ли су за Бајрам били Торо и Зокс, да је он том приликом био под креветом, да доста ствари том приликом није лично видео. Сведок «А» наводи да је за Бајрам дошла група - Пуфта, Зокс и Торо, али да Репић није био за Бајрам, што указује да он очигледно описује неки други догађај и помиње радње које се тога дана нису ни десиле. Сведок «А» на претресу наводи да није сигуран да ли је Репић дошао са њима или су они дошли после и да не може да се сети да ли су били присутни када је било убијање од стране Репића и Пуфте, нити ко је ту био присутан осим Пуфте и Репића, а очигледно их је било више. Сведок «З» помиње само Пуфту и Репића, описујући ове догађаје пред хашким истражитељима, уопште не помињући Тору као лице којег се сећа. Сведок «Алфа» у истрази описује радње које је Репић предузима том приликом, као и да је био са својих неколико људи, али ту не помиње оптужене Славковића и Кораћа, већ наводи

да су они припадали другој групи и описује њихове радње за које су оптужени оглашени кривима, али које се нису десиле овом приликом. На претресу наводи да је за Бајрам дошао Репић и можда њих пет-шест, код којих није видео пушку, нити неко оружје и први пут каже да мисли да је и мајор том приликом био ту, али не зна тачно, јер не може да се сети. Сведок «Два» наводи да су за Бајрам ушли Репић, Лопов и Пуфта, као и још њих пар, али се Торе не сећа, већ каже да су сигурно били Пуфта и Лопов и не сећа се да ли су тог дана били Зокс и Торо.

Иначе, оштећени сведок под псеудонимом «Г» коме је према наводима оптужнице управо за Бајрам Пуфта забатао врх ножа у бутине, а присутни Славковић и Кораћ према наводима оптужнице пристали на такву радњу, каже да се то десило између Бајрама и Видовдана, а не за Бајрам, па схватамо да ваљда оштећени најбоље зна када се то десило. То потврђују и неки други сведоци. Што се тиче наредбе да се Дом очисти и лешеви изнесу, оштећени су веома различито описивали ко је издао ово наређење, да се Дом очисти и лешеви изнесу и натоваре на камион и то да ли су то Репић или Пуфта, да ли су ту уопште још увек присутна и која лица када се то наређење издаје оштећенима у Дому, чак неки кажу и да су стражари након одласка тих лица, рекли да се покупе лешеви и очисти Дом. Једино сведок под псеудонимом «Један» наводи да је за Бајрам ушло њих доста – Пуфта, Зокс, Торо, Лопов, преко десеторо, а да су онда почели да туку и потом описује искључиво радње које предузимају Пуфта и Репић и то над појединим оштећенима.

Да би се утврдило постојање саизвршилаштва, неопходно је доказати да је понашање оптуженог битно и директно утицало на извршење дела, да су оптужени својим предузетим радњама показали да радње које су предузимали, у овом случају, Репић и Пуфта, желе као своје. Из исказа сведока не може се, утврдити на несумњив начин, ни присуство оптужених, оценом свих исказа сведока, а посебно у њиховој међусобној вези, у континуитету, а камоли њихово понашање, нити лично наоружање, односно не могу се утврдити ни објективни ни субјективни елементи радњи кривичног дела.

Стављање на терет, а камоли оглашавање кривим оптужених Славковића и Кораћа и приписивање њиховој кривичној одговорности, проузроковања смрти код ових оштећених лица, имајући у виду изведене доказе и посебно околност да ни сведок «Један» временски не одређује евентуално присуство оптужених Славковића и Кораћа приликом свих ових догађаја, нити њихово понашање, представљало би, по оцени суда, веома опасну правну конструкцију.

Многи сведоци временски лоцирају и друге радње за које су оглашени одговорним оптужени Славковић и Кораћ и за које је несумњиво утврђено да се нису десиле за време Бајрама, на дан уочи Бајрама, што само по себи искључује могућност доношења закључка да су за Бајрам у Дому макар били

оптужени Славковић и Кораћ, а камоли предузимали неке радње за време док су Пуфта и Репић чинили злодела и да су хтели те радње као своје.

У погледу радњи учињених на штету оштећеног Тухчић Ејуба, суд је утврдио да су том приликом оптужени Славковић и Кораћ заједно ушли у Дом, да је у присуству Кораћа оптужени Славковић ударио ногом у главу Ејуба, са чиме се оптужени Кораћ сагласио, да је након тога оштећени главом ударио у зид и пао на под, те да су тиме повредили његов телесни интегритет. Према исказима свих сведока, оштећени Ејуб умро је након неколико дана од овог догађаја а не недуго затим, како се наводи у оптужници. Радња лишења живота односно убиство као радња којом се крше одредбе међународног хуманитарног права, мора да буде почињена са намером да жртву лиши живота или нанесе озбиљну телесну повреду за коју је учинилац разумно требало да зна да може довести до смрти, односно да се на несумњив начин утврди узрочна веза између радње и смртне последице. У овом случају, суд није извео такав несумњиви закључак, те смртну последицу није приписао одговорности оптужених, јер се из објективних околности не може извући несумњив закључак о хтењу или пристајању на смртну последицу која је несумњиво наступила јер је Ејуб, како је суд утврдио, заиста након неколико дана преминуо у Дому, а да му нико није пружио помоћ. На овакав закључак, при том нема утицаја чињеница да тело покојног Ејуба није до данас пронађено, нити је обављена евентуална судска обдукција.

Суд је утврдио и да је оптужени Славковић пуцањем пиштољем у колена оштећеном Хацић Изету повредио његов телесни интегритет, а затим наредивши непознатом лицу да га изведе напоље, након чега се Изет више није вратио у Дом и психички мучио остале оштећене. Суд је као веома поуздане и веродостојне оценио исказе сведока који су уверљиво сведочили о овом догађају, оспоравајући верзије догађаја које је покушао да представи оптужени Славковић, а којих је било више, и то од негирања овог догађаја до описа другачијег од оног који дају оштећени на претресу.

Такође суд је утврдио да је Кораћ Иван повредио телесни интегритет оштећених Окановић Мирзета и сведока «Један», на описани начин, а из исказа сведока под псеудонимом «Један» који је уверљиво сведочио о детаљима овог догађаја.

Утврђено је да је оптужени Филиповић Сениша из Дома одвео оштећеног Атлић Сехада, самовољно, да га није вратио, а истоме се губи траг, те да је на тај начин психички мучио и остале оштећене у Дому, будући да су уз њега били затворени у Дому и његови најближи сродници.

Из чињеничног описа као недоказана изостављена је радња цртања крстова по телу непознатог оштећеног од стране Атлић Сехада, будући да су се у погледу ове радње сви сведоци веома противуречно изјашњавали, и то

увек помињући конкретне особе којима су нека лица ножем цртала крст по телу, али ниједан сведок није рекао да је то учињено непознатом лицу, па је суд ценећи све ове исказе у њиховој међусобној вези, дошао до закључка да се не може на несумњив начин утврдити да ли је оптужени Филиповић предузео такву радњу, а ако јесте, према ком лицу.

У погледу злочина на Економији и Циглани, суд је утврдио да је пољопривредно добро Економија било место где су почетком маја 1992. године, затварана лица муслиманске националности која су хапшена на разним местима, привођена, нека од њих и са оружјем, што им свакако не одузима карактер заштићених лица по правилима Међународног хуманитарног права. Током поступка одбрана је изразила сумњу да су ова лица цивили, па самим тим и заштићена лица. У сумњи сва лица сматрају се цивилима према одредбама Међународног права, а уколико се не може утврдити да испуњавају све услове за припадност категорији ратних заробљеника. Та лица сукцесивно су довођена на пољопривредно добро Економија где су затварана, те над њима вршене радње ратних злочина у којима су, учествовали између осталих и оптужени Славковић и Кораћ. Оптужени Славковић не оспорава своје присуство на Економији, умањујући број својих долазака и учешће у радњама. Кораћ тврди да никада није ушао на Економију, већ да га оштећени познају са Циглане па га зато неосновано терете. Оваква његова одбрана у потпуности је оповргнута убедљивим и детаљним исказима сведока који описују његове радње на Економији, при чему је чињеница да се неки од сведока приликом ранијих саслушања нису децидирано изјашњавали о својим сазнањима о неким радњама које је предузео Кораћ, као на пример сведок под псеудонимом «Ф», па његов исказ дат на претресу да је он видео како Зокс туче Несиба, суд није прихватио. Суд је пажљиво ценио исказ сваког од сведока, па је изоставио из чињеничног описа као недоказане тврдње оптужнице да је том приликом када су тучени Енвер, оштећени «Т» и његов отац Несиб, оптужени Кораћ у просторији тукао Несиба, већ је утврдио да је оштећени Несиб тада тучен напољу, након што га је Кораћ извео напоље, где су уз Кораћа очигледно била и друга лица, што свакако, без обзира на чињеницу што суд није могао да утврди конкретне радње које је оптужени Кораћ предузео према Несибу када га је извео напоље и када су се чули његови јауци и крици, не доводи у сумњу недвосмислени закључак суда да је Кораћ учествовао у повређивању телесног интегритета Даутовић Несиба, било предузимајући одређене радње, било желећи као своје радње лица са којима је тога дана био испред просторије из које је извео оштећене. Телесно повређивање сведока «Т» од стране Кораћа непосредно након овог извођења, детаљно описује овај сведок «Т», при чему сам сведок «Т» не тврди да је Кораћ покушао да му угура зашиљени колац у анални отвор, а како се то ставља на терет оптужницом, већ на претресу наводи да га је Зокс ударао, да је морао да пада, да се залетао и ударао га ногом отпозади, дограбио парче дрвета, али не може рећи да је он циљао у анални отвор, јер не зна, па је и овај део изостављен из описа оптужнице као недоказан, такође.

Такође суд није на несумњив начин утврдио да постоји узрочна веза између телесног повређивања Несиба критичном приликом и његове смрти. Чињеница је да је суд утврдио да је Кораћ извео Несиба, да је он напољу тучен и да су се чули његови јауци за то време, да је убрзо враћен унутра четвороношке, да је Кораћ одмах потом извео и сведока «Т» и да је после краћег времена Несиб преминуо. О томе сведоче сви који су присуствовали догађају и који су били у просторији. Међутим, Несибов син, оштећени «Т» у истрази детаљно описује како је његовог оца претходно тешко претукао Лале из лозничке групе, неким квргавим дрветом, окренуо се према Несибу и рекао: «За тебе је крај», ударао га по глави, грудима, рукама, да се Несиб срушио, да су тада и други тучени и да је Несиб остао у тешком стању. На исти начин о овоме се изјашњава и у хашкој изјави. Стога у немогућности да изведе несумњив закључак да је ово последње премлаћивање Несиба представљало и узрок, несумњиви узрок његове смрти, смртна последица није приписана одговорности Кораћа. Радње учињене над «Бубицом» доказане су, а њих делимично потврђује и Славковић, мада не у интензитету и на начин како то описују присутни оштећени којима је суд поверовао, као и оштећеном сведоку «Бета», који је први доведен на Економију у групи од дванаест цивила, када ту још нису ни били сведоци «У», «Т», «Ф» и «Четири», а који је изјавио да је ухапшен 05. маја, а да је потом пребачен на Економију и да их је тамо прво претукла група Краљевчана, а да је након тога долази и група Лозничана која их касније ту туче. Од групе Лозничана нико није оптужен у овом предмету.

Из чињеничног описа изостављена је и радња коју је према оптужници предузео Кораћ заједно са Пуфтом над оштећеним сведоком «У», јер из исказа оштећеног и његовог описа радњи, није на несумњив начин утврђено не само континуирано присуство, већ ни евентуално понашање Кораћа из којег би се могло утврдити да је хтео као своје, радње које је предузимао Пуфта, и да ли би те радње могле да представљају повреду телесног интегритета сведока «У», на начин како он то описује.

Дана 12. маја 1992. године са пољопривредног добра Економија на месту звано Циглана пребачено је на принудни рад око двадесет цивила, које су чували оптужени Славковић и Кораћ, и то Славковић као шеф обезбеђења од краја маја до почетка јула месеца, а Кораћ повремено од почетка јуна највероватније до рађавања 18. јуна, при чему су као припадници јединице «Пиварски» у саставу ТО Зворника, били ангажовани и на другим борбеним дужностима. Затворени Муслимани на захтев Јовић Милорада, директора «Циглане» радили су у производњи, без накнаде, све до јула месеца, а оптужени су их чували, оптужени Кораћ не редовно. Оптужени су били наоружани, у војним униформама. Негирали су да су затворена лица возили по Зворнику, да би они на њихов захтев пљачкали вредне ствари из напуштених кућа. Славковић је тврдио да је он имао овлашћење из општине, да прикупља робу – грађевински материјал, електроматеријал, па и технику

из кућа које су напуштене, да је поступао по овлашћењу и да је сва та роба довожена у Циглану, чишћена, припремана за продају и да он ништа није узимао за себе. Међутим, оваква одбрана оповргнута је бројним упечатљивим сведочењима оштећених који детаљно описују како су их оптужени возили по Зворнику, како су по њиховом наређењу улазили у напуштене куће муслиманских, па и српских власника, а оштећени «У» чак и у своју сопствену кућу, како су из њих износили ствари, паковали на сред камиона, прикривали циглом и црепом са Циглане, делили новац међу собом и како су им возачи причали да робу возе и за Србију, што су неки лично и видели. Одбрана Славковића да је имао потврду за прикупљање материјала потврђена је, као и околност да је део робе скупљан на основу те потврде, вероватно и продаван, а потом средства уплаћивана на буџет општине. Међутим, ово очигледно није спречило оптужене да искоришћавајући ту прилику, ствари присвајају и за себе, чиме су остварили обележја радње пљачке по правилима међународног права из чл.4. став 2 тачке г) Допунског протокола II.

Одбрана Кораћа да је само једном приликом возио оштећене да му среде кућу и у исту пребаце неки намештај, оповргнута је исказима саслушаних сведока.

Кораћ је потврдио наводе оптужнице у делу где му се ставља на терет да је једном приликом наредио оштећенима на Циглани да легну на земљу, а потом из пушке пуцао рафалом, што потврђују и оштећени, чиме је он стварао велики страх код оштећених психички их мучио, при чему је суд као недоказан изоставио из описа део догађаја описан у оптужници, за који није доказано да се несумњиво одиграо.

Драгићевић је отишао. Ја ћу укратко ослобађајући део пресуде образложити. Добро, ту је бранилац.

Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине, Драгићевић Драгутину стављено је на терет да је најмање у два наврата ушао у Дом културе у Челопеку заједно са осталом тројицом оптужених и да су злостављали Капицић Смаила, Сеада и Ениза, да је учествовао и у терању оштећених да се међусобно туку.

Оптужени Драгићевић током поступка бранио се ћутањем, једино што је на крају претреса изјавио да никада није ушао у Дом културе у Челопеку, да је рањен 11. маја 1992. године и да је први пут у животу видео Славковића на суђењу.

Оптужени Славковић је током целог поступка тврдио да оптуженог Драгићевића никада није видео, а оптужени Кораћ Иван да му је Драгићевић Драгутин непознат, да га се не сећа из тог периода, претпоставља да су се негде срели, да је особа са надимком «Босанац» било много, да му није

познато да су некога звали «Војвода», мада је вероватно била гомила самозваних «Војвода». Оптужени Филиповић Синиша, припадник јединице «Игор Марковић» чији је командант био Вучковић Војин, звани «Жућа», рекао је за оптуженог Драгићевића да је он можда био тамо, али да га не зна, јер се дружио са људима из Руме и није му познато да је био неко у јединици кога су звали «Војвода» или «Сребреница».

Сведок Вучковић Војин наводи да је Драгићевић Драгутин био у његовој јединици, па и у јуну 1992. године и то на Црном врху, али не зна да ли је одлазио у град.

У списима постоји писмени доказ – списак новчане накнаде резервним војницима на војној вежби, за период 01. - 17. мај 1992. године на коме се налазе Филиповић Синиша и Драгићевић Драгутин.

Пажљиво анализирајући исказе свих оштећених који су били заточени у Дому културе Челопек, суд је утврдио да није доказано да је оптужени Драгићевић Драгутин извршио дело које му је стављено на терет.

У оптужници је наведено да оптужени Драгићевић Драгутин има надимак «Босанац». Будући да се оптужени Драгићевић Драгутин бранио ћутањем, потврду или деманти ове околности од њега нисмо могли добити.

Оштећени под псеудонимом «В» приликом препознавања у просторијама Окружног затвора у Београду није знао да опише Драгићевић Драгутина, нити «Босанац», нити је такву особу препознао у низу особа које су му приказане, а након тога, на претресу, рекао је да се не сећа надимка «Босанац», нити је пред хашким истражитељима помињао «Босанца», а ни «Војводу». Наиме, у захтеву за спровођење истраге уз име Драгићевић Драгутин означен је и надимак «Војвода», па су се оштећени изјашњавали и на околност евентуалног присуства лица по надимку «Војвода» током својих исказа уколико су били упитани на ту околност. У фази истраге сведок наводи да није чуо за такав надимак, нити је међу фотографијама препознао оптуженог Драгићевића.

Сведок «З» не помиње лице под тим надимком, ни у једној фази поступка, нити га је препознао, нити је на претресу, и на претресу је рекао да није чуо за такво лице.

Сведок «А» ни у једном исказу не помиње «Босанца», нити сведок «Г», док је у фази истраге рекао да је «Војвода» био Душан, а звали су га «Војвода Душан Репић».

Сведок «Алфа» ни у једној својој изјави није поменуо «Босанца», нити сведок «Пет», а на њега није указао ниједан оштећени у фази истраге када су им показиване фотографије већег броја лица, па међу њима и оптужених.

Сведок «Д» саслушан у фази истраге, који такође није указао на Драгићевића, а помињао је неко лице са надимком «Војвода Вишеградски» које је долазило само једанпут у Дом и то приликом неког претреса затворених лица.

Сведок под псеудонимом «Б» није помињао лице по надимку «Босанац», нити је указао на оптуженог приликом прегледања низа фотографија у фази истраге, као ни сведок «Ђ» који не помиње никаквог Босанца нити било какве радње које би такво лице евентуално предузело према оштећенима у Дому културе у Челопеку.

Сведок «Три» у просторијама Окружног затвора у Београду не препознаје, нити описује оптуженог Драгићевића, а каже да је чуо за надимак «Босанац». Није га препознао у судници.

Током давања исказа, веома неодређено наводи да су једном приликом када су тражене паре били и неки «Лопов» и «Босанац», али не зна тачно колика је та била група, јер нису увек долазили у истом броју. Иначе, оваква радња се не ставља на терет оптуженом Драгићевићу.

Сведок «Три» везано за догађај у коме су тучена браћа Капицић, наводи као присутне Тору и Зокса и не помиње присуство лица по надимку «Босанац».

Приликом описивања овог догађаја, сведок «А» на главном претресу такође као учеснике у овом догађају, наводи Тору и Зокса.

У једном тренутку на главном претресу сведок «Три» је рекао да је видео «Босанца» да је тукао, не могавши ближе да објасни кога и када, нити у којој ситуацији, а имајући у виду да је сведок изјавио да се уопште не сећа изгледа тог човека, да није уопште конкретизовао своје наводе, нити је повезао оптуженог Драгићевића са догађајима који му се оптужницом стављају на терет, суд налази да се из овог дела исказа сведока «Три» не може извући никакав закључак о евентуалној одговорности оптуженог Драгићевића, нити ко је та особа о којој се изјашњава сведок «Три».

Приликом препознавања у просторијама Окружног затвора у Београду сведок под псеудонимом «Два» је изјавио да се не сећа да је чуо надимак «Босанац», нити га је препознао, нити да познаје у судници.

Током давања свог исказа на главном претресу оштећени сведок «Два» наводи да је чуо за тај надимак и да му се чини да га је он ударио песницом, а био је млад и имао је 17-18 година, рекавши: «Ако је он то, само је тада био и то после Бајрама, само сам га тада видео и не знам да ли га је баш неко звао по том надимку». Навео је да је тада са тим био и Репић, али да није било масовног ударања, нити извођења и зна да је био пијан, као и да је то лице било мало дуже црне косе, висине до 170 цм.

Овакав догађај, па ни сличан, оптужницом није стављен на терет окривљеном Драгићевић Драгутину.

У даљем излагању, сведок је рекао да га је, колико се сећа, тукао неки «Босанац», али се не сећа да је он још неки пут долазио, а да је било више догађаја, те да он не може рећи ни да није био, односно да он не зна да ли је био «Босанац», ако је то тако, не сећа се, јер то је било нешто стварно ситно за њега и није сигуран да је он био тај.

Пошто му је предочено да је при препознавању рекао да се не сећа да је у Челопеку чуо надимак «Босанац», навео је да је то можда био тај «Босанац», али није сигуран да га је он ударио.

Ценећи неодређене наводе сведока «Два», а у ситуацији када је у затвору рекао да се не сећа да је чуо тај надимак, веће је нашло да се на основу овог исказа не може извести закључак о одговорности оптуженог.

Сведок под псеудонимом «Један» је пре него што су му показана лица у низу у просторијама Окружног затвора у Београду, рекао да је чуо надимак «Босанац» у Дому, није могао да се сети лика тог лица, али је у судници указујући на Драгићевић Драгутина рекао да мисли да је то «Босанац».

Описујући догађај у коме су оштећени дуго тучени, међу лицима која су ушла, навео је и да је ушао неки «Босанац», не изјашњава се ни о понашању, ни о евентуалном оружју које носи, ни о дужини боравка тог неког «Босанца». Каже да су се они тако између себе звали, а онда наставља да описује обраћање и радње Зокса или Торе, везивање жицом и тако даље.

Имајући у виду да је сведок «Један» практично једини сведок који је описао учешће неког лица по надимку Босанац, на наведени начин у радњама које су предмет оптужнице и које се стављају на терет оптуженом Драгићевићу, а да је једино он рекао и то да мисли да је то «Босанац», суд је нашао да није доказано да су се у радњама оптуженог стекла сва обележја кривичног дела које му је стављено на терет, ово тим пре, што из исказа многих саслушаних лица, произилази да је на зворничком ратишту било доста особа са овим надимком.

Одлучујући о казни, од олакшавајућих околности на страни оптужених, суд је ценио њихову младост у време извршења овог дела, оптужени Кораћ Иван и Сениша Филиповић били су млађа пунолетна лица, оптужени Филиповић тек је био навршио 18 година, обојица су били у време извршења дела били неосуђивани, сада су сви породични, ожењени, оптужени Славковић отац троје малолетне деце, Кораћ једног, а Филиповић двоје, као и нарушено здравље код оптуженог Славковића и Филиповића, те околност да су сви незапослени, као и њихове супруге.

Оптужени Славковић је делимично потврдио наводе оптужнице и изразио кајање и искрено жаљење у својој завршној речи, као и оптужени Кораћ, истина у односу на једну радњу чије извршење је потврдио.

Младост оптужених Филиповића и Кораћа, њихова непромишљеност и сугестибилност и недостатак животног искуства, свакако су по оцени суда, а како то и сам оптужени Кораћ потврђује, допринели да се као добровољци нађу на ратишту, а ратна еуфорија, те константна агресија којој су присуствовали, као и својеврсна атмосфера некажњавања и неспречавања, одразили су се и на њихово понашање.

С друге стране, од отежавајућих околности, суд је ценио на страни оптуженог Славковића околност да је он осуђиван и то пре извршења овог кривичног дела и то три пута, између осталог и за кривична дела против живота и тела, као и његово понашање након извршења дела, односно околност да је и после овог кривичног дела осуђиван, и то три пута, док су и Кораћ и Филиповић осуђивани након извршења овог кривичног дела.

Суд је ценио и бројност радњи извршених кривичних дела, код оптужених Кораћа и Славковића, грубост и испољену агресију приликом извршења кривичног дела над потпуно немоћним лицима у условима недостојним за живот људи. Након преживљених траума, многи оштећени заувек су напустили своје место пребивалишта, преживели су тешке психичке трауме, које и дан-данас осећају и сигурно је да ће преживели оштећени до краја свог живота имати у свести урезане слике батињања, одвођења најближих, својих комшија, браће, а да се више никада не врате, а породице убијених осећати ненадокнадив губитак.

Ценећи све ове околности, суд је оптужене осудио на наведене затворске казне уз убеђење да овакве временске казне затвора одговарају тежини дела, насталим последицама, степену кривичне одговорности оптужених, које су очигледно узвишено значење речи патриотизам, погрешно схватили. Веће је дубоко уверено да ће ова пресуда оштећенима који су преживели све страхоте у челопечком Дому културе, на Економији и у Циглани, као и породицама убијених, макар и делимично олакшати душевни

бол и патње, са којима се и након толико година свакодневно носе, јер њима и њиховим најближима за време дана проведених на тим местима осим Бога, нико није пружао помоћ и утеху, а како је то на питање председника већа, да ли им је долазио доктор, да ли им је неко пружао помоћ, рекао сведок под псеудонимом «З» - «ране су се замлађивале саме, како и то од Бога».

Хвала вам, довиђења.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА

ВРЗЗ 0104